

INSTITUT PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI

PROGRAM SNIŽOVÁNÍ KRIMINALITY

**Analýza nákladů a zisků:
směrnice pro hodnotitele**

**Autoři:
Sanjay Dhiri
Sam Brand**

Překlad: Daniel Soukup

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

Neprodejné

Praha 2002

© British Crown copyright 2000

Translated by permission of the Controller of Her Majesty's Stationery Office, who accepts no responsibility for the accuracy of this translation.

Přeloženo se svolením Úřadu policie Jejího veličenstva (Her Majesty's Stationery Office), který nenese zodpovědnost za přesnost tohoto překladu.

Český překlad vychází s laskavým svolením Home Office London, Great Britain

ISBN 80-7338-004-8

© Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Program snižování kriminality

**Analýza nákladů a zisků:
směrnice pro hodnotitele**

Sanjay Dhiri
Sam Brand

Vydavatel edice: Peter Goldblatt

Komise pro výzkum, vývoj a statistiku (Research, Development and Statistics Directorate)
Ministerstvo vnitra (Home Office)

Poznámka k ediční řadě

Cíl ediční řady

Cílem této ediční řady je poskytnout směrnice pro monitorování a vyhodnocování vládních programů snižování kriminality. Podnět pro založení edice vzešel od Ministerstva financí a Ministerstva vnitra, která chtěla zajistit adekvátní analýzu účinnosti (effectiveness) a nákladové efektivity (cost-effectiveness) nových aktivit financovaných z Komplexní revize výdajů (Comprehensive Spending Review, 1998). Významnou součástí nových aktivit představuje empiricky založený Program snižování kriminality (Crime Reduction Programme), na který vláda v letech 1999-2002 vyčlenila 250 milionů liber. Ačkoliv materiály zahrnuté do ediční řady budou často odpovídat specifickým potřebám tohoto programu, ediční řada jako celek má širší cíl. Měla by sloužit hodnotitelům a těm, kdo plánují nové aktivity.

Program snižování kriminality

Program snižování kriminality bude poskytovat zdroje projektům, jejichž dopad na kriminalitu může být významný a trvalý. Cílem programu je přispět ke zvrácení dlouhodobého trendu nárůstu kriminality tím, že zajistí, aby dopad vynaložených prostředků byl co nejvyšší a aby se tento dopad postupně zvyšoval. Tohoto cíle dosáhne prosazováním reforem, významným zvýšením povědomí o účinnosti a nákladové efektivitě a podporou postupného rozšiřování nových poznatků o správných metodách. Budou pečlivě vybírány takové projekty, které přispějí k naplňování těchto cílů.

Program se zaměří na pět širokých oblastí:

- preventivní práce s rodinami, dětmi a školami zaměřená na to, aby se z mladých lidí nestávali delikventi;
- snižování kriminality uvnitř komunit, především častých trestných činů jako jsou vloupání do domácností;
- vývoj produktů a systémů, které by byly odolnější vůči trestné činnosti;
- zvýšení efektivnosti při vynášení rozsudků;
- práce s pachateli zaměřená na prevenci delikventního jednání.

Každá součást Programu snižování kriminality bude vyhodnocena samostatně z hlediska své účinnosti a nákladové efektivity při snižování zločinnosti a zvyšování dopadu trestněprávního systému. Úspěšné součásti budou tvořit základ budoucích ústředních programů a od neúspěšných se upustí. Podobně pokud Program snižování kriminality ukáže, že nějaká činnost v rámci trestněprávního systému je neúčinná nebo méně úspěšná z hlediska finanční efektivity než jiné realistické alternativy, upustí se i od ní.

Poděkování

Chtěli bychom poděkovat všem, kdo nám v průběhu práce na těchto směrnicích poskytli své rady. Jejich komentáře představovaly neocenitelnou pomoc při zlepšování kvality tohoto dokumentu. Za podporu a rady děkujeme našim kolegům z RDS (The Research, Development and Statistics Directorate, Komise pro výzkum, vývoj a statistiku), především Peteru Goldblattovi, Paulu Ekblomovi, Carole Willisové a Richardu Priceovi, kteří přispěli zásadními podněty.

O ekonomických aspektech vyhodnocování opatření zaměřených na snižování kriminality se diskutovalo na setkání, které v prosinci 1998 zorganizovala RDS, aby potenciální samostatné hodnotitele informovala o Programu snižování kriminality. Všem, kdo se zúčastnili workshopu o ekonomických otázkách, bychom chtěli poděkovat za nesmírně cenné postřehy o klíčových otázkách této náročné oblasti.

Chtěli bychom poděkovat za přispění i všem těm, kdo nám laskavě poskytli své připomínky k předchozím verzím tohoto dokumentu, především Royi Carr-Hillovi (University of London), Debbie Crispové (Brunel University), Davidu Farringtonovi (University of Cambridge), Jacqueline Mallenderové (MHA Consulting), Jamesi Morganovi (Morgan Harris Burrows), Joanně Shaplandové (University of Sheffield), Michaelu Spackmanovi (NERA), Janet Stockdaleové (London School of Economics), Johnu Tenchovi (District Audit), Nicku Tilleymu (Nottingham Trent University), Brandonu Welshovi (University of Cambridge) a Christine Whiteheadové (London School of Economics).

Sanjay Dhiri
Sam Brand

Obsah

1. Úvod.....	7
Základní informace	7
Cíle těchto směrnic.....	8
Jak používat tyto směrnice	9
Další materiály pro hodnotitele	9
2. Principy vyhodnocování.....	10
Cíl analýzy.....	10
Techniky analýzy nákladů a zisků	12
Součásti analýzy	15
Kdo zodpovídá za klíčové úkoly?	15
3. Posuzování vstupů a nákladů	16
Identifikace a kvantifikace vstupů	16
Ohodnocování vstupů.....	18
Základní problémy	20
Zdroje dat	22
4. Posuzování důsledků a zisků	23
Identifikace a kvantifikace výsledků.....	23
Ohodnocování výsledků.....	24
Základní problémy	25
5. Srovnávání nákladů s výsledky a zisky	28
Posuzování proudu nákladů a výsledků	28
Analýza rizika, nejistoty a citlivosti.....	30
Testování opakovatelnosti.....	31
Zpráva o výsledcích analýzy	32
Příloha 1: Posuzování zisků.....	34
Příloha 2: Diskontace a analýza rizik.....	39
Literatura.....	41

1. Úvod

Obsah této kapitoly:

- Základní informace
- Cíle těchto směrnic
- Jak používat tyto směrnice
- Další materiály pro hodnotitele

Základní informace

Program snižování kriminality (Crime Reduction Programme, CRP) představuje dosud vůbec nejrozsáhlejší jednotlivou investici do empiricky založeného projektu zaměřeného na snižování zločinnosti. Jeho cílem je prostřednictvím komplexního souboru aktivit přispět ke zvrácení dlouhodobého trendu nárůstu kriminality. Dosáhne toho tím, že zajistí, aby dopad prostředků vynaložených na snižování kriminality byl co nejvyšší a aby tento dopad postupně narůstal. Důležitou součástí posuzování tohoto dopadu bude analýza nákladů a zisků u všech projektů v rámci CRP.

Aktivity v rámci CRP budou samostatně vyhodnoceny z hlediska své účinnosti a nákladové efektivity při snižování kriminality a zvyšování dopadu trestněprávního systému. Zlepšení informovanosti o tom, které aktivity přinášejí nejlepší zhodnocení vynaložených prostředků, pomůže při empiricky založeném rozhodování o tom, které projekty je třeba modifikovat, podpořit či opustit.

CRP zahrnuje široké spektrum aktivit. Některé z nich se zaměřují na snižování rizikových faktorů pro kriminální jednání (např. prostřednictvím preventivní práce s dětmi a rodinami), zatímco jiné se soustřeďují na specifické geografické lokality (např. prevence vloupání a zacílené hlídkování), na specifické typy trestné činnosti (např. domácí násilí a design produktů odolných vůči trestné činnosti) a kategorie pachatelů (např. nápravné programy). Z toho vyplývá, že vytvoření konzistentní metodiky vyhodnocování představuje velmi náročný úkol, což platí v neposlední řadě pro analýzu nákladů a zisků.

U každého zásahu v rámci CRP bude provedena analýza nákladové efektivity. Jejich vyhodnocování musí být prováděno dostatečně standardizovaným způsobem, aby výsledné informace o nákladové efektivitě mohly sloužit jako podklad pro strategická rozhodnutí. Projekty musí významným způsobem rozšířit empirickou bázi, která umožní výpočet poměrné nákladové efektivity a/nebo přijetí strategií zvyšování nákladové efektivity.¹

---

¹ „What do we mean by an evidence-based programme?“, podkladový materiál pro Program snižování kriminality, Ministerstvo vnitra.

Dosavadní vyhodnocování aktivit zaměřených na snižování kriminality jen málokdy zahrnovala detailní analýzu nákladové efektivity (Goldblatt a Lewis, 1998; Welsh a Farrington, 1999). Případné pokusy o posouzení nákladové efektivity daných aktivit navíc často ztroskotaly na neúplnosti údajů o nákladech na vstupy a na nedostatečně jasné specifikaci výstupů a výsledků (Stockdale, Whitehead a Gresham, v tisku – 1999). Celkové náklady na konkrétní zásah se zčásti nedařilo určit proto, že náklady na vstupy se často odhadovaly dodatečně (Schweinhart, Barnes a Weikart, 1993; Greenwood et al., 1996), místo toho, aby se data v průběhu procesu aplikace pravidelně sbírala. Kvůli tomu lze jen obtížně srovnávat nákladovou efektivitu různých zásahů.

Na základě těchto zkušeností bude třeba identifikovat vstupy, výstupy a očekávané výsledky už v rané fázi a stanovit systematické a konzistentní metody sběru, ověřování a analýzy dat. Díky tomu, že shromážděné informace se budou opírat o stejná východiska, bude možné provést srovnávací analýzu nákladů a zisků.

Cíle těchto směrnic

U všech zásahů v rámci CRP se shromáždí údaje o nákladech a ziscích. Analýza těchto údajů proběhne ve dvou fázích:

- hodnotitelé provedou analýzu nákladové efektivity u těch projektů, které vyhodnocují
- Ministerstvo vnitra (Komise pro výzkum, vývoj a statistiku; Research, Development and Statistics Directorate – RDS) provede srovnávací analýzu nákladů a zisků.

Cílem tohoto dokumentu je poskytnout praktické směrnice hodnotitelům provádějícím analýzu nákladové efektivity. Popisuje metodické principy, postupy a standardy, které tvoří základ této analýzy, a specifikuje klíčové úkoly a povinnosti hodnotitelů. Zaměřuje se na praktickou problematiku sběru a analýzy informací o nákladech na konkrétní zásah a na to, jak tyto údaje uvést do spojitosti s výstupy a výsledky.

Analýza nákladů a zisků vyjádřených v penězích představuje samozřejmě jen jeden aspekt vyhodnocování zásahů. Opírá se o informace z širšího hodnocení průběhu a dopadu daného zásahu; techniky tohoto vyhodnocování jsou odborníkům v dané oblasti známé.

Tyto směrnice v žádném případě nenahrazují pokyny obsažené v řadě dokumentů poskytujících podklady pro vyhodnocování různých aspektů trestněprávního systému. Jsou nicméně kompatibilní s existujícími pokyny ohledně technik vyhodnocování v dané oblasti. Hodnotitelé by měli prostudovat ty dokumenty, které se vztahují k jejich poli působnosti. Ačkoliv tento dokument nechává stranou komplexní problematiku metodiky vyhodnocování dopadů, poukazuje na to, že konkrétní podoba vyhodnocení by měla maximálně zjednodušovat analýzu nákladové efektivity.

Jak používat tyto směrnice

Hodnotitelé by měli tyto směrnice používat jako podkladový dokument při vytváření metodiky analýzy nákladů a zisků. Směrnice obsahují přehledný návod na provedení analýzy nákladové efektivity, od identifikace potřebných dat až po zprávu o výsledcích analýzy.

Následující kapitoly těchto směrnic:

- vymezují metodické principy, včetně definic a vysvětlení základních pojmů a kroků (Kapitola 2)
- zaměřují se na základní problémy při odhadu vstupních nákladů (Kapitola 3) a výsledků (Kapitola 4)
- nastiňují, jak systematicky porovnat náklady a zisky a jak podat zprávu o výsledcích analýzy (Kapitola 5).

Tyto směrnice poskytují podklady pro vyhodnocení nákladové efektivity ukončeného zásahu, nikoli pro předběžný ekonomický odhad. U mnoha zásahů v rámci CRP však vyhodnocování probíhá ne na konci daného programu, nýbrž už v jeho průběhu jako součást střednědobé revize, která zahrnuje i výhled do budoucna. V Dodatku 2 jsou proto uvedeny některé důležitější techniky používané při ekonomickém odhadu.²

Další materiály pro hodnotitele

Vzhledem k tomu, že CRP zahrnuje široké spektrum zásahů, nemůže tento dokument obsáhnout veškeré problémy, které vyvstanou u jednotlivých projektů. Zaměřuje se proto na principy a metody, které jsou relevantní pro všechny zásahy. Pro každou kategorii zásahů (např. zásahy proti vloupáním) dostanou hodnotitelé k dispozici podrobnější směrnice. Ty se zaměří na specifickou problematiku daného typu zásahu a budou zahrnovat i seznam údajů o vstupech a výsledcích, které je třeba shromáždit.

Ústředí na Ministerstvu vnitra bude více využívat Internetu/webových stránek při šíření informací a pro zjednodušení výměny informací mezi týmy hodnotitelů.

---

² Pro detailnější pokyny pro ekonomický odhad viz HM Treasury, 1997 a Willis a Bower, ve fázi vzniku.

2. Principy vyhodnocování

Obsah této kapitoly:

- Cíl analýzy
- Techniky analýzy nákladů a zisků
- Součásti analýzy
- Kdo zodpovídá za klíčové úkoly?

Cíl analýzy

Tím, že systematicky zaznamenává náklady na vstupy a srovnává je s výstupy a výsledky daného zásahu, nám analýza umožňuje stanovit ekonomickou efektivnost zásahů. Na jejím základě lze přijímat fundovanější rozhodnutí o přidělování prostředků různým možným postupům a zodpovědět tyto klíčové otázky:

- Jaké byly skutečné náklady na daný zásah?
- Odpovídal(y) výsledek (výsledky) množství vynaložených prostředků?
- Jednalo se o nejefektivnější způsob dosažení žádaného výsledku (žádaných výsledků), nebo jej (jich) bylo možné dosáhnout alternativním postupem při nižších nákladech?
- Jak by se měly využít dodatečné prostředky?

Analýza nákladové efektivity tedy ovlivní rozhodnutí o tom, jak rozdělit omezené zdroje různým aktivitám i uvnitř jednotlivých aktivit. Navíc pomůže tento proces rozhodování zprůhlednit tím, že shromáždí informace o vstupech, výstupech, dopadech a výsledcích v jediném komparativním rámci.

Od tohoto rámce samozřejmě nelze očekávat definitivní řešení, jelikož do něj nelze zahrnout veškeré výsledky (a většinou ani vstupy) související s daným zásahem. Kromě toho bude nejspíš existovat mnoho důvodů pro to, aby se prostředky rozdělily specifickým způsobem, což tato analýza nemůže brát v potaz. Navzdory tomu představuje užitečný nástroj, s jehož pomocí lze na společném základě posuzovat užívání omezených zdrojů a srovnávat relativní nákladovou efektivitu různých zásahů.

Schéma 2.1: Základní definice³

Vstupy (inputs) definujeme jako všechny přídavné lidské, materiální a finanční zdroje užívané při aplikaci daného projektu. Například při zásahu, v jehož rámci se instalují ploty přes cesty u zadních stěn domů jakožto zacílené ztěžující opatření proti vloupáním do domácností, by vstupy představovala práce při instalaci těchto plotů a použité materiály.

Výstupy (outputs) definujeme úzce jako přímé produkty procesu aplikace. Mohou vzniknout jen v průběhu aplikace. V uvedeném příkladu jsou výstupy instalované ploty a počet instalovaných plotů představuje výstupní míru.

Dopady na rizikové faktory (impacts on risk factors) definujeme jako účinky výstupů, které *odstraňují příčiny trestných činů*. Posuzování těchto dopadů proto představuje jeden ze způsobů, jak u daného zásahu sledovat očekávaný proces snižování kriminality. V našem příkladu s ploty by dopadem mohlo být snížení počtu cizích osob na cestě, čímž by se snížila pravděpodobnost vloupání.

Výsledky (outcomes) definujeme jako konsekvence daného zásahu. Mohou vzniknout v průběhu aplikace i později. Klíčové výsledky budou souviset s deklarovanými cíli zásahu. V našem příkladu představuje nejdůležitější výsledek snížení počtu vloupání v důsledku instalace plotů. Ale je pravděpodobné, že by došlo i k širším výsledkům, například ke změnám ve strachu z kriminality nebo k redukcí jiných typů trestné činnosti. Některé z těchto širších výsledků budou měřitelné, jiné ne, a mohou být pozitivní i negativní.

Náklady (costs) definujeme jako peněžní hodnotu vstupů.

Zisky (benefits) definujeme jako společenskou hodnotu výsledků připisovaných danému zásahu vyjádřenou v penězích. Negativní výsledky připisované zásahu budeme označovat jako ztráty (disbenefits).

Stanovení „základní čáry„

Jako při každém vyhodnocování dopadů jsou pro nás relevantní jen *přídavné* vstupy, výstupy, dopady a výsledky. Oddělit přídavné elementy od těch, které by vznikly tak jako tak (tj. bez daného zásahu), bývá obtížné. Součástí tohoto úkolu je stanovení „základní čáry„ vůči které lze zásah hodnotit.

Jedním z nejdůležitějších úkolů hodnotitelů je určit tuto „základní čáru„ co nejdříve a co nejpřesněji. V případě vstupů je třeba odlišit existující a plánované užívání zdrojů od požadavků na přídavné zdroje, které vzejdou v důsledku zásahu (viz Kapitola 3). U dopadů a výsledků je nutné provést analýzu daných podmínek a vývojových trendů, aby bylo možné

³ Tyto definice vycházejí z Hough a Tilley (1998). Jsou však určeny pro zásahy v rámci CRP a nemusí se shodovat s definicemi užívanými v jiných programech. Byly vytvořeny tak, aby bylo možné shromažďovat údaje nejen o konečných důsledcích daného zásahu, ale i o způsobu, jakým zásah údajně dosahuje deklarovaných cílů.

určit, co by se stalo bez zásahu (viz Kapitola 4). Díky tomu budou hodnotitelé moci změřit odchylky od těchto podmínek a trendů a pak je přisoudit buď zásahu v rámci CRP, nebo jiným vnějším vlivům.

Techniky analýzy nákladů a zisků

Vstupy a výsledky je možné analyzovat několika způsoby. Dvě hlavní techniky, které se budou používat u zásahů v rámci CRP, jsou analýza nákladové efektivity (cost-effectiveness analysis, CEA) a analýza nákladů a zisků (cost-benefit analysis, CBA).

Analýza nákladové efektivity (CEA)

CEA srovnává alternativní způsoby financování, pomocí nichž lze dosáhnout zhruba srovnatelných výstupů nebo výsledků.⁴ Nejméně nákladný způsob dosažení stanoveného výsledku (nebo kombinace výsledků) představuje nejvýhodnější volbu, ovšem s tou výhradou, že je třeba vzít v potaz širší výsledky, které není možné zahrnout do analýzy.

Pro účely CRP určí CEA náklady na dosažení stanovených výsledků, většinou z hlediska snížení kriminality, ohrožení kriminalitou nebo recidivy. CEA ukazuje, zda zásahy (a kombinace zásahů) zaměřené na snižování kriminality byly při snižování kriminality nákladnější nebo méně nákladné než existující opatření a/nebo alternativní zásahy.

Mírou nákladové efektivity je *vstupní náklad na jednotku dosaženého výstupu nebo výsledku*. Zjistíme například náklady na jednoho delikventa frekventujícího vzdělávací program (náklady na výstup) nebo náklady na prevenci jednoho vloupání (náklady na výsledek). Abychom tedy mohli určit míru nákladové efektivity, musíme znát rozsah vstupů použitých pro aplikaci daného zásahu, náklady na tyto vstupy a povahu a rozsah výstupů a výsledků.

Ať už jsou ale výsledky definovány jakkoliv, pro účely CEA je nutné je *kvantifikovat* (tj. vyjádřit číselně). Výsledky, které přímo souvisejí s deklarovanými cíli zásahu, je třeba kvantifikovat.

---

⁴ HM Treasury Guidance - „Appraisal and Evaluation in Central Government: The Green Book,, 1997.

Schéma 2.2: Modelový příklad analýzy nákladové efektivity

Mějme dva zásahy zaměřené na prevenci vloupání, V₁ a V₂, přičemž:

náklady na V ₁	=	120 000 liber
náklady na V ₂	=	100 000 liber
výsledek V ₁	=	zamezí 100 vloupání
výsledek V ₂	=	zamezí 60 vloupáním

Tedy:

Průměrné náklady na prevenci jednoho vloupání u V₁ činí 1 200 liber (120 000/100) a průměrné náklady na prevenci jednoho vloupání u V₂ činí 1 667 liber (100 000/60). V přepočtu na prevenci jednoho vloupání tedy V₁ vykazuje vyšší nákladovou efektivitu než V₂.^{5, 6}

Aby bylo možné srovnávat nákladovou efektivitu různých zásahů, je třeba, aby vedly ke stejným výstupům nebo výsledkům a aby se posuzovaly na společném základě. Může jít například o počet (definovaných) neuskutečněných trestných činů, snížení pravděpodobnosti spáchání trestného činu (vyjádřené v jednotkách), počet dětí zahrnutých do preventivního programu nebo počet znovu usvědčených pachatelů.

Analýza nákladů a zisků

Analýza nákladů a zisků (CBA) rozvíjí analýzu nákladové efektivity tím, že výsledky zásahu vyjadřuje v penězích. Když se v penězích vyjádří náklady na vstupy i hodnota výsledků (tj. zisk), lze je přímo srovnat.

Toto srovnání se vyjadřuje buď jako *poměr zisků k nákladům*, tj. hodnota výsledků (zisk) se vydělí vstupními náklady, nebo jako *čistý ekonomický zisk*, což je jednoduše hodnota výsledků minus vstupní náklady. U daného projektu se rozhodování musí řídit snahou maximalizovat poměr zisků k nákladům či čistý ekonomický zisk, nebo minimalizovat čisté ekonomické náklady, ovšem při zohlednění těch výsledků, které nejsou zahrnuty do kalkulace.

U mnoha zásahů v rámci CRP se výsledky kvantifikují v jednotkách snížení kriminality. Jelikož kriminalita představuje pro společnost náklady zahrnující náklady pro oběti, potenciální oběti a trestněprávní systém, lze hodnotu zásahu vyjádřit jako nevzniknutí společenských nákladů (tj. jako úspory) u těch trestných činů, *ke kterým by jinak došlo*.

⁵ Tento zjednodušený příklad nebere v úvahu odchylky v odhadech či relativní závažnost zásahů V₁ a V₂. Než prohlásíme, že jeden zásah je z hlediska nákladové efektivity výhodnější než jiný, musíme zjistit, zda rozdíl mezi výsledky obou výpočtů je statisticky významný.

⁶ Tento příklad nezkoumá marginální náklady. Marginální náklady jsou přídatné náklady na zvýšení výsledku o jednu jednotku. V tomto příkladu se jedná o náklady na vstupy potřebné pro prevenci jednoho dalšího vloupání.

Na to, abychom mohli spočítat společenské úspory vzešlé z daného zásahu, tedy potřebujeme zjistit, ke kolika trestným činům v důsledku zásahu nedošlo a jaké výdaje by si tyto (neuskutečněné) trestné činy byly vyžádaly.

Schéma 2.3: Modelový příklad analýzy nákladů a zisků

Použijeme-li příklad uvedený ve Schématu 2.2 a budeme-li předpokládat, že jedno vloupání představuje pro společnost průměrné náklady ve výši 1500 liber, pak u zásahu V_1 :

vstupní náklady	120 000 liber	
kvantifikovaný výsledek	100 neuskutečněných vloupání	
hodnota výsledku (zisk)	$100 \times 1\,500$ liber =	150 000 liber

Tedy:

Poměr zisků k nákladům:	$150\,000 \text{ liber} / 120\,000 \text{ liber} =$	1,25:1
Čistý ekonomický zisk:	$150\,000 \text{ liber} - 120\,000 \text{ liber} =$	30 000 liber

U V_1 zisky převyšují náklady o 30 000 liber.

U zásahu V_2 dospějeme stejným výpočtem k těmto výsledkům:

Poměr zisků k nákladům:	$90\,000 \text{ liber} / 100\,000 \text{ liber} =$	0,9:1
Čistý ekonomický zisk (náklad):	$90\,000 \text{ liber} - 100\,000 \text{ liber} =$	- 10 000 liber

U V_2 náklady převyšují zisky a čisté náklady činí 10 000 liber.

Různé druhy trestné činnosti způsobují společnosti různou míru a typ nákladů. Jednoduchá kvantifikace neuskutečněných trestných činů v CEA nebere v potaz rozdíly v kvalitě dosažených výsledků. Naopak CBA díky tomu, že různým typům trestné činnosti připisuje finanční hodnotu, může kvalitu výsledků měřit. Dosáhne se toho tak, že se průměrné společenské náklady na různé typy trestné činnosti co nejpřesněji a nejprůkazněji odhadnou (viz Příloha 1). Celkovou hodnotu výsledků vzešlých z daného zásahu pak odhadneme tak, že počet neuskutečněných trestných činů vynásobíme průměrnými náklady na jeden trestný čin.

CBA pomůže určit, nakolik zásahy přispěly ke snížení společenských nákladů na kriminalitu a které zásahy (nebo kombinace zásahů) přinášejí nejvyšší čistý ekonomický zisk.

Oproti CEA nezabraňuje u CBA odlišnost výsledných měř jejich vzájemnému srovnávání, jelikož proměnné lze vyjádřit ve společných (peněžních) jednotkách. Například čistý ekonomický zisk z programu zaměřeného na delikventy lze srovnat se ziskem z lokální aktivity, ačkoliv se jejich vstupy, výstupy či výsledky liší. Podobně různé výsledky jednoho zásahu se vyjádří v penězích a toto ohodnocení bude odrážet jejich relativní kvalitu. V praxi CBA nikdy nezachytí všechny společenské náklady a zisky související s daným zásahem. Tím spíše je třeba se při CBA podle možností opírat o společnou výstupní míru.

Součástí analýzy

Součástí CEA jsou následující kroky:

1. definovat zásah, jeho cíle a způsob, jak vstupy vedly k dopadům a výsledkům
2. identifikovat vstupy
3. identifikovat výstupy a výsledky
4. kvantifikovat vstupy
5. kvantifikovat relevantní dopady a výsledky
6. ohodnotit vstupy (náklady)
7. porovnat náklady na vstupy s výstupy a výsledky.

Součástí analýzy nákladů a zisků jsou dva další kroky:

8. ohodnotit výstupy (zisky)
9. porovnat náklady a zisky.

Kdo zodpovídá za klíčové úkoly?

Úkolem hodnotitelů je provést CEA u zásahů, za které zodpovídají (viz výše – kroky i-vii). Pokud vyhodnocují více než jeden zásah v rámci jedné aktivity, například několik programů zaměřených na delikventy, měla by se CEA provést tak, aby různé zásahy bylo možné co nejnázve srovnat.

Nejdůležitějším úkolem hodnotitelů je identifikovat a kvantifikovat vstupy, výstupy, dopady a výsledky. Peněžní ohodnocení vstupů (krok vi) provedou hodnotitelé podle pokynů ústředí na Ministerstvu vnitra. U většiny vstupních nákladů se bude jednat o jednoduché monitorování skutečných výdajů na projekt, u některých vstupů se však použijí centrálně stanovené standardní náklady, aby jednotlivá vyhodnocení byla kompatibilní.

Hodnotitelé také dodají do centrální databáze nákladů na Ministerstvu vnitra podrobnou zprávu o vstupech, výstupech, dopadech a výsledcích. *Úkolem ústředí na Ministerstvu vnitra bude ohodnotit zisky a provést srovnávací analýzu nákladů a zisků (kroky viii a ix). Tabulka 2.1 (viz níže) shrnuje rozdělení zodpovědnosti za tyto klíčové úkoly.*

Tabulka 2.1: Klíčové úkoly

Úkoly:	CEA		CBA	
	vstupy	výstupy/ výsledky	vstupy	výstupy/ výsledky
identifikovat	hodnotitelé	hodnotitelé	hodnotitelé	hodnotitelé
kvantifikovat	hodnotitelé	hodnotitelé	hodnotitelé	hodnotitelé
ohodnotit	hodnotitelé/ Min. vnitra	neprovádí se	hodnotitelé/ Min. vnitra	Min. vnitra
závěrečná analýza	hodnotitelé		Ministerstvo vnitra	

3. Posuzování vstupů a nákladů

Obsah této kapitoly:

- Identifikace a kvantifikace vstupů
- Ohodnocování vstupů
- Základní problémy
- Zdroje dat

Identifikace a kvantifikace vstupů

Co zahrnout

Vstupy mohou mít podobu materiálních, lidských nebo finančních zdrojů. Materiální zdroje jsou všechny materiály potřebné pro aplikaci projektu. Sem spadá veškeré bezpečnostní vybavení a budovy/místnosti. Lidské zdroje zahrnují jak práci přímo při aplikaci programu, tak dobu, kterou zabere organizace, koordinace a propagace zásahu. Sem spadá i výcvik potřebný pro aplikaci projektu. Finanční zdroje jsou všechny dotace a půjčky, které se (dosud) přímo nepoužily na platby za lidské nebo materiální zdroje.⁷

⁷ Je třeba dbát o to, aby nedocházelo k dvojímu účtování, jelikož finanční zdroje nejsou oddělené od lidských nebo materiálních zdrojů. Dotace a půjčky jsou způsoby, jak zajistit lidské nebo materiální zdroje; pokud je to možné, měly by se zahrnout do těchto kategorií.

Hodnotitelé musí identifikovat a kvantifikovat všechny zdroje použité pro aplikaci daného zásahu. Typy vstupů se u různých zásahů budou pochopitelně značně lišit v závislosti na povaze zásahu. Jak jsme předeslali v Kapitole 1, na tento problém se podrobně zaměří jiné směrnice, lze však upozornit na relevanci některých obecných principů.

Očekávané vstupy je třeba identifikovat co nejdříve, aby se údaje o užívání zdrojů mohly shromažďovat průběžně, a ne až zpětně. Hodnotitelé by měli každý plán projektu pokládat za východisko pro identifikaci vstupů, ale není pravděpodobné, že by podchycoval všechny vstupy potřebné pro analýzu nákladové efektivity.

Hodnotitelé by měli zaznamenat všechny počáteční a průběžné vstupy hrazené v rámci CRP (tj. výdaje Ministerstva vnitra). Počáteční vstupy jsou všechny vstupy potřebné před obdobím aplikace nebo v jeho úvodní fázi. Sem spadá např. úvodní nábor personálu a jeho výcvik, vybavení, budovy/místnosti a jiné vstupní kapitálové náklady. Naproti tomu průběžné vstupy jsou zapotřebí neustále nebo opakovaně. Jako příklady lze uvést personál, každoroční údržbu a průběžnou koordinaci nebo monitorování.

Vstupy financované ze zdrojů v rámci CRP a jiné vstupy je třeba zaznamenat zvlášť. Při aplikaci projektu může vyvstat potřeba dodatečných zdrojů, které nebyly zahrnuty do původního plánu projektu. U těchto „přiřazených“ zdrojů se bude nejspíš jednat o vstupy z veřejného sektoru. Zásah může například vyvolat potřebu dalších aktivit ze strany policie, vězeňství, probace nebo místních úřadů.

Hodnotitelé by měli zaznamenat i všechny zdroje financované odjinud než z veřejného sektoru, pokud byly mobilizovány s cílem podpořit zásah a přispět k naplňování jeho cílů. Sem mohou spadat vstupy ze strany místní komunity nebo dobrovolných skupin, účastníků v projektech sousedských hlídek, nebo podpůrné dotace od místních firem. Vztahy mezi zásahy v rámci CRP a přiřazenými zdroji mohou být komplikované a u konkrétních projektů bude třeba je prozkoumat podrobněji.

Naproti tomu všechny paralelní zásahy, které probíhají ve stejné cílové skupině nebo lokalitě a mají také *nepřímý* dopad na kriminalitu, je třeba zaznamenat jako součást kontextu, v jehož rámci zásah probíhá, *ale ne jako vstup*. Jako příklad lze uvést projekt oživení města, který probíhá ve stejné lokalitě jako zásah zaměřený na prevenci vloupání. Ačkoliv se tyto paralelní zásahy nezaznamenávají jako vstupy, je třeba alespoň zhruba zaznamenat jejich rozsah, jelikož ovlivní „základní čáru“, vůči níž bude zásah hodnocen.

Ohodnocování vstupů

U zásahů je třeba stanovit veškeré náklady. Ekonomické náklady na daný vstup se mohou lišit od finančních nákladů. Ekonomické náklady (tzv. cena obvyklá) na použití zdroje jsou totožné s hodnotou jeho druhého nejhodnotnějšího možného použití. Ve většině případů se předpokládá, že cena obvyklá daného zdroje odráží jeho tržní hodnotu. Podle toho je třeba zdroje ohodnotit i v případě, že nedochází k žádné finanční transakci. Například kancelář může sloužit různým účelům. Pokud se používá pro koordinaci CRP, znemožňuje to ostatní potenciální využití. Náklady na kancelář lze tedy vyjádřit jako hodnotu jejího druhého nejlepšího využití. V tomto případě by se obvykle jednalo o nájemní cenu.⁸

Náklady na personál

Vstupy ze strany státních zaměstnanců (např. správních úředníků, policistů, zaměstnanců věznic a probačních úředníků) budou ohodnoceny na společném základě za použití centrálně stanovených účetních postupů. Hodnotitelé poskytnou informace o pracovní náplni a hlavních povinnostech všech státních zaměstnanců a o podobě a délce trvání jejich spolupráce na aktivitách v rámci CRP. Jejich časový vklad se pak ohodnotí na standardizovaném základě (např. náklady na hodinu práce u daného úředníka).

Ústředí na Ministerstvu vnitra poskytne hodnotitelům účetní postupy specifikované pro příslušný typ zásahu. Hodnotitelé musí podchytit také všechny mimořádné výdaje jako jsou dovolená „navíc,, zvláštní výcvik, ošacení a vybavení, náklady na supervizi a penze.

Vstupy ze strany jiných osob než státních zaměstnanců je třeba v rámci možností ohodnotit podle jejich skutečných platů. V případě, že tento postup možný není, například u vstupů ze strany dobrovolníků, by se hodnotitelé měli obrátit na ústředí na Ministerstvu vnitra a společně navrhnout konzistentní způsob ohodnocování.

Odhady nákladů bude často nutné čerpat z různých zdrojů mimo oblast prevence kriminality. Například náklady na návštěvy v domácnostech a předškolní výchovu v rámci zásahů zaměřených na děti a rodiny se mohou zakládat na odhadech různých vládních resortů a specializovaných nevládních organizací.

Budovy/místnosti

Ohodnocení budov/místností bude záviset na typu budovy/místnosti, jejím využití a její lokalizaci. Hodnotitelé musí specifikovat typ a velikost budovy/místnosti a způsob a délku jejího využití. Poté mohou určit nájemní cenu užívání budovy/místnosti, a to buď na základě skutečné ceny, nebo na základě odhadu vycházejícího z obvyklých cen nájemného u podobných budov/místností ve stejné lokalitě.

---

⁸ Všimněme si, že ekonomické náklady vyvstanou i v případě, že kancelář byla poskytnuta zadarmo, takže ve skutečnosti nedošlo k žádné finanční transakci ať už při pronájmu, nebo při koupi. Tyto náklady je důležité zaznamenat nejen proto, aby byly podchyceny všechny ekonomické náklady, ale i proto, aby bylo možné rozhodnout o případné opakovatelnosti zásahu.

Příklad informací o vstupech, které je třeba shromáždit u zásahu zaměřeného na prevenci vloupání, je uveden ve Schématu 3.1 (viz níže). Ačkoliv se tento seznam bude u jiných typů zásahů lišit, mnoho z uvedených vstupů zůstane stejných.

Údaje, které je třeba shromáždit, budou specifikovány ve schématech, jež hodnotitelé obdrží k vyplnění (viz Kapitola 5).

Schéma 3.1: Příklad informací o vstupech u zásahu zaměřeného na prevenci vloupání

A Personál

I. Státní zaměstnanci (např. vláda nebo místní úřady, policie, probace, vězeňství atd.)

- popis úkolů a povinností
- úkoly v aktivitě v rámci CRP
- čas věnovaný aktivitě v rámci CRP
- plat včetně všech osobních nákladů
- cestovné a stravné

II. Ostatní zaměstnanci

- popis úkolů a povinností
- úkoly v aktivitě v rámci CRP
- čas věnovaný aktivitě v rámci CRP
- plat včetně všech osobních nákladů
- cestovné a stravné

III. Výcvik

- cíl výcviku
- typ výcviku (např. workshopy, seznámení se směrnicemi atd.)
- počet účastníků výcviku
- náklady na výcvik (např. na jednoho účastníka)

B Budovy/místnosti

- popis budov či místností užívaných v rámci projektu (typ – např. kancelář, sál; lokalita; rozloha ve čtverečních metrech)
- způsob využití v rámci CRP (např. řízení projektu, schůze atd.)
- vlastnický vztah – tj. zda se jedná o budovu/místnost pronajatou, vlastní, nebo užívanou zdarma
- doba využívání budov/místností pro aktivitu v rámci CRP (tj. čas přidělený CRP)
- nájemní cena budovy či místnosti/náklady na jednotku (např. na čtvereční metr)

C Jiné průběžné náklady

- komunikace (např. telefony, účty za mobilní telefony)
- služby (např. plyn, elektřina)
- kancelářské potřeby

- jiné (specifikovat)

D Vybavení pro aplikaci (např. bezpečnostní zátarasy)

- popis typu vybavení a jeho potřeby
- vlastnický vztah – koupené nebo pronajaté
- očekávaná životnost vybavení
- počet jednotek
- náklady na jednotku
- náklady na údržbu

E Objednaný výzkum a sběr dat

- popis a cíl (jak přispěje k aplikaci projektu)
- náklady na průzkum
- náklady na analýzu
- cestovné a stravné

F Propagace

- výrobní náklady (např. tisk, pronájem vybavení)
- náklady na rozšiřování (např. rozesílání poštou, rozdávání letáků, televizní/rozhlasové vysílání)

G Přičleněné zdroje (původ každého zdroje je třeba identifikovat zvlášť, např. vládní resort, místní úřad, soukromý sektor, policie, probace, dobrovolná organizace, charitativní organizace, jiné). Tyto zdroje se nefinancují z prostředků zahrnutých do CRP, ale mobilizují se na podporu daného zásahu.

- původ zdroje
- typ zdroje
- souvislost se zásahem (je třeba doložit, že zdroj by nebyl k dispozici, pokud by k danému zásahu nedošlo)
- náklady na personál (viz výše – A)
- náklady na budovy/místnosti hrazené z CRP (viz výše – B)
- vybavení potřebné pro aplikaci
- jiné mimořádné výdaje
- odhad hodnoty zdroje

Základní problémy

Přidatnost nákladů

Vyhodnocení má podchytit pouze ty vstupy, které vznikly v důsledku zásahu. Zdroje, které by byly mobilizovány i v případě, že by k zásahu nedošlo, je třeba z analýzy vyloučit. To je obzvláště důležité u těch zákroků, které namísto vytváření zcela nových vstupů spíše intenzivně využívají vstupů už existujících.

Je nezbytné stanovit u zdrojů „základní čaru,, (stav před zásahem), aby hodnotitelé mohli lépe identifikovat přidatné zdroje. Doplnkové aktivity, např. zásahy v oblasti výchovy nebo sociálních služeb, které by mohly mít dopad na kriminalitu a ohrožení kriminalitou, je třeba zahrnout do této „základní čary,,. U těchto aktivit je třeba zaznamenat typ aktivity a podle

možností i výši relevantních výdajů, avšak výdaje na tyto doplňkové aktivity se nezahrnují do kalkulace nákladové efektivity.

Je nutné rozlišovat mezi skutečnými přídatnými zdroji a zdroji, u kterých došlo pouze k přesunu od jiných aktivit. Například nový přístup k hlídce může vést k náboru nových policistů, k přesunu policistů od jedné aktivity k jiné nebo k efektivnějšímu přístupu k existujícím úkolům v rámci snižování kriminality. První možnost zjevně představuje vstup přídatných zdrojů do nové aktivity (v rámci CRP) a je třeba ji zaznamenat jako jeden z nákladů v rámci zásahu. Druhá možnost představuje přídatný zdroj jen v případě, že policisté byli přesunuti od aktivit nesouvisejících s CRP. Třetí možnost představuje pouze odlišný přístup k vykonávání existujících činností a nemusí nutně využívat přídatných zdrojů (nemusí dokonce ani vést k úspoře nákladů a k výstupu/výsledku), pokud však účinná aplikace tohoto přístupu vyžaduje výcvik, je třeba ho zaznamenat jako přídatný vstup.

Rozdělení nákladů

Náklady vznikají různým skupinám a v různých fázích procesu aplikace zásahu. Přídatné náklady mohou vzniknout různým součástem trestněprávního systému, zdravotnictví, školství nebo jednotlivcům. Je důležité určit, kdo nese náklady na zásah, nejen kvůli přesnému posouzení nákladové efektivity, ale i kvůli tomu, aby se v budoucnu podpora zaměřila na ty skupiny, jejichž spolupráce zásadním způsobem ovlivňuje úspěšnost zásahu.

Souvislosti mezi náklady a dopady/výsledky

Některé zásahy sledují několik preventivních cílů. Ve výjimečných případech je možné a vhodné rozdělit vstupy (a náklady na ně) mezi jednotlivé cíle, ale obvykle se nákladová efektivita zásahu posuzuje v souvislosti s kombinací definovaných výsledků. V případě, že zásahy probíhají souběžně s meziresortními aktivitami, které se kromě snižování kriminality zaměřují i na mnohé další cíle (nebo probíhají dokonce jako součást těchto aktivit), musí hodnotitelé oddělit relevantní elementy, aby mohli zaznamenat náklady na tu část dané aktivity, která se zaměřuje na snižování kriminality. V praxi se hodnotitelé někdy budou muset spolehnout na kvalifikované odhady týkající se rozdělení vstupů mezi dopady a výsledky. Tyto odhady distribuce nákladů je třeba podrobně rozvést, aby je bylo možné vyhodnotit v rámci srovnávací analýzy.

Průměrné a marginální náklady

Analýza umožní kalkulaci průměrných i marginálních nákladů na zásah. Tyto údaje poskytnou odpovědi na dvě základní otázky:

- jaká je relativní hodnota peněz u různých zásahů? (průměrné náklady)
- jaká výše investic do zásahu vede k nejvyššímu čistému zisku? (marginální náklady).

Průměrné náklady na výstup/výsledek vyjadřují míru celkového výnosu ze zásahu, kterou lze použít při srovnávání nákladové efektivity různých zásahů. Náklady na vstup lze měřit různými způsoby. Například ve studii Bezpečnější města (Safer Cities Study – Ekblom et al.,

1996) byla jako míra použita intenzita akce, definovaná jako celkové výdaje vydělené počtem domácností v cílové skupině, tj. jako náklady na jednu cílovou domácnost. Koncept intenzity akce lze použít i u jiných typů zásahů (např. jako náklady na jedno dítě zahrnuté do preventivního programu).

Marginální náklady označují prostředky navíc potřebné k dosažení *jedné další jednotky výstupu nebo výsledku*. Například marginální náklady na zásah zaměřený na prevenci vloupání by byly prostředky navíc potřebné k tomu, aby se zamezilo jednomu dalšímu vloupání. Spadají sem jen ty vstupy, které jsou potřebné k dosažení onoho výsledku navíc. Fixní náklady (např. místnosti/budovy, další personál) se zahrnou jen v případě, že jsou potřebné ke vzniku této jednotky výsledku navíc. Pokud náklady na marginální zvýšení výdajů na zásah vedou k většímu snížení společenských nákladů na kriminalitu (jinými slovy, pokud marginální výnos převyšuje marginální náklady), je obecně vzato výhodné zvýšit výdaje na zásah. To má důležité důsledky pro budoucí podporu a rozšiřování projektů, které uspěly z hlediska nákladové efektivity (viz Kapitola 5).

Zdroje dat

Aby se zamezilo zdvojení, je třeba v maximální míře využívat existujících zdrojů dat, pokud mohou (třeba i v modifikované podobě) poskytnout potřebné informace o vstupech. Nové způsoby monitorování by měly být co nejkompatibilnější s existujícími systémy a měly by být navrženy tak, aby bylo možné shromažďovat data i po skončení první fáze zásahu. U každého zásahu musí hodnotitelé včas posoudit existující data, specifikovat jejich případná omezení a navrhnout alternativní zdroje.

Aby bylo možné přesně zachytit všechny ekonomické náklady na zásah, bude někdy potřeba udělat průzkum vstupů ze strany zdrojů. Například dobu, kterou policisté věnovali aplikaci vylepšeného přístupu k hlídkování, lze odhadnout na základě časových grafů, které zachycují povahu a rozsah vstupů ze strany zdrojů, a ne skutečné náklady.

Pro odhad vstupů ze strany místní komunity, dobrovolných skupin nebo jednotlivců lze vycházet z namátkového průzkumu aktivit. Množství informací, které je možné shromáždit v průběhu analýzy nákladové efektivity, je pochopitelně omezené. Hodnotitelé by měli citlivě vnímat hranice možností jednotlivých účastníků a „nezahlcovat“ je žádostmi o informace. Hodnotitelé tedy budou muset najít rovnováhu mezi detailností potřebnou pro finanční ohodnocení zásahu a nároky na účastníky i na proces vyhodnocování, které by se mohly ukázat jako příliš vysoké nebo příliš drahé. Tady je třeba zdůraznit, jak důležité jsou dobře formulované a zacílené žádosti o informace, a také jasné zdůvodnění potřebnosti těchto informací.

4. Posuzování důsledků a zisků

Obsah této kapitoly:

- Identifikace a kvantifikace výsledků
- Ohodnocování výsledků
- Základní problémy

Identifikace a kvantifikace výsledků

Hodnotitelé budou muset identifikovat a pokud možno i kvantifikovat výsledky zásahu.

Zásahy v rámci CRP se někdy zaměřují na dosažení jediného výsledku, ve většině případů však bude třeba posoudit výsledků několik. Pokud je definován víc než jeden výsledek (např. snížení počtu vloupání a lokálního ohrožení kriminalitou), bude nutné jeden z nich preferovat, aby se dospělo ke společnému měřítku nákladové efektivity. Tato preference bude záviset na deklarovaných cílech zásahu. Hodnotitelé by měli ve spolupráci s ústředím na Ministerstvu vnitra navrhnout preferenční systém, který by u každého typu aktivit odrazil jeho specifický soubor výsledků.

Bude třeba přesně stanovit výsledky zásahů a stanovit průkazný kauzální vztah mezi vstupy, výstupy, dopady na rizikové faktory a výsledky. Pevnost tohoto vztahu se ověří monitorováním a posouzením výsledků, výstupů a dopadů. Hlavním cílem všech zásahů v rámci CRP je snížení kriminality. Jedná se i o očekávaný konečný výsledek CRP jako celku. U mnoha zásahů se výsledky posoudí z hlediska snížení počtu určitých trestných činů, např. počtu vloupání nebo krádeží aut, nebo z hlediska celkového snížení kriminality v dané lokalitě.

U jiných zásahů není souvislost s viditelným snížením zločinnosti tak přímá nebo okamžitá. Dopady a výsledky se zvláště obtížně posuzují např. u preventivních zásahů zaměřených na děti a rodiny, jelikož u nich se očekávané zisky projeví především ve střednědobém až dlouhodobém horizontu. Celkové zisky z takového programu se mohou projevit až za dlouhá léta a úspěšnost zásahu bude třeba posoudit v mezidobí. Bude tedy nutné stanovit míry průběžných dopadů, které jednak předjímají konečné dopady, jednak mohou zachytit případné zisky, které vzniknou v krátkodobém horizontu (Karoly et al., 1998). Jako příklady takových průběžných dopadů lze uvést snížení závadového chování dětí nebo zlepšení školní docházky. Vyhodnocení efektivity projektu bude vycházet z těchto průběžných dopadů a z přesvědčivého kauzálního vztahu mezi těmito dopady a konečnými výsledky.

Programy zaměřené na delikventy sledují kromě snížení zločinnosti řadu jiných cílů, například zvýšení práceschopnosti účastníků. Jako zástupný ukazatel úspěšnosti se obvykle používá snížení delikvence v rámci daného období (např. dva roky po propuštění; Lloyd, Mair a Hough, 1994).

Cílem některých aktivit může být také snížení nákladů na kriminalitu, např. zefektivněním využívání zdrojů trestněprávního systému (criminal justice system, CJS). V těchto případech je někdy zapotřebí definovat výsledky újeji, jako úspory pro CJS v důsledku zlepšení postupů.

Pro účely CEA je třeba očekávané výsledky přesně definovat ještě před započítáním aplikace a v průběhu zásahu je pak monitorovat a posuzovat. Je nutné používat kompatibilní metody kvantifikace výsledků, aby bylo možné srovnávat různé zásahy. Volba jednotek míry výsledků bude pochopitelně záviset na specifických cílech každého zásahu, pokud se však všechny nebo některé cíle shodují, je vhodné používat stejnou míru.

Některé zásahy umožňují volbu různých měrných jednotek, například dopad situační preventivní aktivity lze posuzovat z hlediska změn v rozšíření nebo výskytu kriminality v důsledku zásahu na jednu domácnost nebo na jeden typ kriminality. Hodnotitelé by se se svými návrhy metodiky vyhodnocování měli obrátit na ústředí na Ministerstvu vnitra, aby se v případech, kdy je to alespoň trochu možné, používaly stejné míry výsledků.

Nekvantifikovatelné výsledky

Výsledky, které nelze kvantifikovat, by se neměly přehlížet. Není je sice možné zahrnout do kalkulace nákladové efektivity, avšak je třeba je identifikovat a zaznamenat z kvalitativního hlediska. Například pokud zásah vede ke snížení strachu z kriminality, je třeba o tom podat zprávu, a to i v případě, že tento faktor nebyl kvantifikován. U takovýchto výsledků samozřejmě nelze provádět srovnání mezi různými zásahy, pokud nebyly nějakým způsobem kvantifikovány.

Je třeba dbát na rozlišování výstupů, dopadů na rizikové faktory a výsledků, aby nedocházelo k jejich směšování. Například zacílené hlídkování zaměřené na snížení násilné trestné činnosti v centru města může vést ke zvýšení počtu zatčených. Toto zvýšení představuje dopad zásahu, jelikož představuje proces, s jehož pomocí lze dosáhnout cíle (snížení kriminality). Důležitost těchto rozdílů vyvstane v okamžiku, kdy chceme posoudit hodnotu výsledků z finančního hlediska, jelikož úspěšný zásah povede ke zvýšení počtu zatčených a tedy i ke zvýšení výdajů trestněprávního systému. Jedině tím, že posoudíme dopady na rizikové faktory i výsledky, můžeme uvést tyto zvýšené výdaje do souvislosti se snížením kriminality a následnými společenskými zisky (úsporami).

Ohodnocování výsledků

Jak jsme uvedli v Kapitole 2, *finanční ohodnocení výsledků bude především úkolem ústředí na Ministerstvu vnitra.*⁹ V rámci CEA zkoumaných zásahů hodnotitelé identifikují a kvantifikují výstupy a výsledky a ústředí na Ministerstvu vnitra pak v rámci srovnávací analýzy nákladů a zisků vyjádří hodnotu výsledků v penězích.

---

⁹ Avšak příspěvky hodnotitelů k této problematice budou vítané a hodnotitelé mohou rozšířit svou analýzu nákladové efektivity o analýzu nákladů a zisků.

Jak jsme uvedli výše, zásahy v rámci CRP budou vyhodnoceny na základě očekávaných výsledků. Jelikož hlavním cílem je snížení kriminality, je třeba vyjádřit hodnotu tohoto snížení v penězích, aby bylo možné posoudit zisky pramenící z jednotlivých zásahů a z celého CRP. Zisky se proto posuzují především z hlediska *nákladů na trestné činy neuskutečněné* v důsledku daného zásahu. K tomu jsou zapotřebí dvě základní informace: počet neuskutečněných trestných činů a zisk nebo úspory vzešlé z každého (průměrného) neuskutečněného trestného činu. První z těchto informací bude tvořit součást vyhodnocení dopadů prováděného hodnotiteli. Druhá informace vyplyne z průběžného posuzování nákladů na kriminalitu prováděného Ministerstvem vnitra.¹⁰

Příloha 2 pro informaci nastiňuje některé základní principy tohoto postupu. Kromě toho se momentálně sestavuje dokument zaměřený na náklady na kriminalitu, který hodnotitelé dostanou k dispozici. Ten poskytne podrobný popis metod používaných pro odhad průměrných nákladů na různé trestné činy. Předpokládá se, že současné odhady budou revidovány na základě údajů shromážděných v rámci vyhodnocování CRP.

Hodnotitelé nemusí vyjadřovat hodnotu výsledků v penězích, pokud však CBA provést chtějí, měli by používat standardizované náklady na kriminalitu stanovené Ministerstvem vnitra. Mohou také tyto průměrné náklady kriticky posoudit a určit, zda se jedná o adekvátní výši nákladů na ty trestné činy, na které se zaměřuje jejich specifická aktivita. Pokud se hodnotitelům zdá, že odhady nepřesně odrážejí náklady na tyto trestné činy a pokud je možné shromáždit relevantní informace o nákladech na kriminalitu, měli by ve spolupráci s ústředím na Ministerstvu vnitra tyto odhady upravit. Důvody pro modifikaci standardizovaných odhadů a všechny předpoklady je třeba explicitně uvést, aby bylo možné rekonstruovat výpočty na základě údajů shromážděných hodnotiteli.

Základní problémy

Přidatnost výsledků

Zajímají nás výsledky *mimo to, k čemu by došlo v případě, že by zásah nebyl proveden*. Jedním z nejobtížnějších úkolů při vyhodnocování dopadů je posoudit, do jaké míry lze výsledky připsat danému zásahu, a ne externím vlivům.

Identifikace toho, k čemu by bývalo došlo tak jako tak, není nikdy jednoduchá. V analýzách aktivit zaměřených na snižování kriminality se účinnost v cílové skupině obvykle posuzuje ve srovnání s kontrolní skupinou, v níž k žádnému zásahu nedošlo. V závislosti na typu zásahu může být předmětem srovnání podobná lokalita, skupina pachatelů nebo i jiný trest za stejný delikt u stejné kategorie pachatelů. Předpokladem tu je, že kdyby nedošlo k zásahu, dané dvě lokality nebo skupiny by se nadále podobaly.

---

¹⁰ U zásahů v rámci CRP lze mnoho výsledků jen obtížně ohodnotit, jelikož nemají tržní hodnotu; to platí například pro strach z kriminality nebo pro bolest a utrpení na straně obětí. Ministerstvo vnitra může zadat zvláštní studie, jejichž cílem je vyjádřit hodnotu takových výsledků v penězích, a to na základě technik vyvinutých v jiných oblastech (např. doprava, zdravotnictví). Tyto techniky vycházejí z ochoty lidí platit a z ochoty vyhnout se určitým následkům, vyjádřené ve formě zjevných nebo deklarováných preferencí. (Viz Příloha 1).

Ve skutečnosti bude kontrolní a cílovou skupinu v průběhu hodnoceného období různými způsoby ovlivňovat mnoho faktorů. Jelikož žádné dvě skupiny nebo lokality nejsou identické, opakování úspěšného zásahu v jiných lokalitách nezaručuje úspěch. Klíčovou součástí posuzování je shromáždit informace o tom, co funguje a v jakém kontextu. Kromě toho se shromažďují také informace o mechanismech fungování zásahů. Díky tomu bude možné stanovit očekávaný dopad podpory nebo rozšíření projektů.

Přesun trestné činnosti

Hodnotitelé budou muset vzít v úvahu možnost přesunu kriminality nebo ohrožení kriminalitou mimo cílovou lokalitu nebo skupinu (Barr a Pease, 1990; Ekblom a Pease, 1995). Zásah může snížit kriminalitu v jedné lokalitě a přitom ji vytlačit do lokalit jiných, nebo recidivisté mohou od jednoho typu trestné činnosti přejít k jinému. Snížení jednoho (zacíleného) typu trestné činnosti v dané lokalitě tedy nemusí automaticky znamenat čisté snížení kriminality. Podobně ani odsouzení a uvěznění pachatele nemusí nutně znamenat snížení kriminality. Členové gangů a drogoví dealeri bývají velmi rychle nahrazeni. Pokud lze zásahu přisoudit takové negativní výsledky, měly by se zahrnout do kalkulace nákladové efektivity jako protiváha výsledků pozitivních. Hodnotitelé by je měli identifikovat, zaznamenat, a jsou-li významné, kvantifikovat zvlášť, předtím než je začlení do kalkulací nákladové efektivity.

Rozšíření zisků

Pozitivní výsledky se mohou rozšířit do dalších lokalit a skupin (Clarke a Weisburd, 1994). Tyto přídatné pozitivní výsledky je třeba připočíst k přímým výsledkům. Například hlídkování namířené proti drogovým dealerům může mít dopad na veškerou trestnou činnost.

Z toho vyplývá, že hodnotitelé budou muset monitorovat i jiné trestné činy, lokality a skupiny než ty, na které se zvláště zaměřuje daný zásah (např. počty trestných činů v sousedních čtvrtích nebo kriminální jednání osob blízkých pachatelům).

Počátek, délka trvání a útlum výsledků

Výsledky zásahu se mohou projevit buď ihned, nebo v dlouhodobém horizontu; většinou se projeví oběma způsoby. U některých zásahů, například u instalace kamerových monitorovacích systémů, lze očekávat okamžitý dopad na kriminalitu, avšak tento dopad může být jen krátkodobý (Brown, 1995). Podobně i účinky programů zaměřených na pachatele mohou nakonec vymizet. Naproti tomu některé preventivní zásahy zaměřené na děti a rodiny nemívají v krátkodobém horizontu významný dopad na snižování kriminality.

Očekávané a skutečné načasování výsledků představuje zásadní součást vyhodnocení a významně ovlivňuje závěry analýzy nákladové efektivity. Vedle povahy a rozsahu relevantních výsledků musí hodnotitelé zaznamenat i jejich načasování. Hodnotitelé by měli zaznamenat, ve které fázi zásahu se začínají projevovat pozitivní výsledky, jak dlouho trvají, jak rychle se vytrácejí a v jaké fázi mizí. To umožní vypočíst dobu návratnosti (tj. okamžik, kdy zisky začnou převyšovat náklady – viz Kapitola 5) a identifikovat podmínky pro vznik trvalých zisků.

Než se v rámci vyhodnocování shromáždí nové údaje, použijí se při analýze nákladové efektivity všech typů zásahů standardizované míry pro délku trvání dopadů a výsledků.¹¹ Tyto míry stanoví na základě existujících údajů hodnotitelé ve spolupráci s ústředím na Ministerstvu vnitra.

Nezaznamenaná trestná činnost

Některé trestné činy policie nezaznamená a nejsou jí hlášeny. Může se jednat o „méně závažné,, delikty, které nezpůsobí větší finanční újmu, ale také o trestné činy, které jsou spáchané opakovaně na stejných obětech, dochází při nich k násilí a jsou rozšířené v zacílených „horkých oblastech,, kriminality. Míra nezaznamenané kriminality uvedená v Přehledu kriminality ve Velké Británii (British Crime Survey; Mirrlees-Black et al., 1998) ukazuje, jak důležité jsou tyto informace při posuzování úspěšnosti zásahu zaměřeného na snižování kriminality.

Jediný vhodný způsob shromažďování komplexních informací o nezaznamenané kriminalitě jsou průzkumy domácností a firem. Jelikož není možné provádět průzkumy u všech zásahů, hodnotitelé budou muset vycházet ze zaznamenaných údajů. Jako hrubý ukazatel skutečné míry kriminality lze použít poměry mezi různými typy zaznamenaných trestných činů, uvedené v Přehledu kriminality ve Velké Británii. Stranou ovšem zůstanou účinky zásahu v rámci monitorování a/nebo podávání zprávy.

Širší výsledky

Zásahy v rámci CRP mohou vést k různým širším výsledkům, které se nevztahují přímo k cílům daného zásahu. Místní situační zásahy mohou podpořit ekonomickou aktivitu a vést ke zvýšení vnitřních obchodních investic. Programy zaměřené na delikventy mohou zvýšit jejich praceschopnost. Zvýšení bezpečnosti domácností může zvýšit i hodnotu bytů/domů v lokalitě.

Pokud skutečnosti nasvědčují tomu, že takovéto širší výsledky souvisejí s daným zásahem, měli by je hodnotitelé zaznamenat. V případě, že by mohly být významné, by je hodnotitelé měli i kvantifikovat. Například preventivní zásah zaměřený na malé děti může mít významný dopad na jejich školní docházku a v konečném důsledku i na jejich šanci najít zaměstnání (Schweinhart, Barnes a Weikart, 1993). Tento výsledek je třeba zaznamenat a kvantifikovat. V případech, kdy takovéto výsledky kvantifikovat nelze, by hodnotitelé měli alespoň nastínit jejich rozsah.

Tyto výsledky se však nezahrnují do kalkulace nákladové efektivity. Fakt, že spadají mimo rámec nákladové efektivity, neznamená, že by ohodnocení těchto širších sociálních zisků nemohlo v budoucnu tvořit součást jiné analýzy, nás však v první řadě zajímá úspěšnost naplňování deklarovaných cílů daného zásahu.

---

¹¹ Všimněme si, že kvůli posuzování útlumu výsledků je třeba monitorovat dopady i po skončení daného projektu.

5. Srovnávání nákladů s výsledky a zisky

Obsah této kapitoly:

- Posuzování proudu nákladů a výsledků
- Analýza rizika, nejistoty a citlivosti
- Testování opakovatelnosti
- Zpráva o výsledcích analýzy

Posuzování proudu nákladů a výsledků

Vstupní náklady nebudou v průběhu zásahu hrazeny rovnoměrně. Vyšší náklady obvykle vyvstanou v úvodní fázi, protože je zapotřebí získat nový kapitál,¹² nový personál a instruovat a přeorientovat dosavadní personál. Od skončení úvodní fáze do konce celého zásahu se hradí průběžné náklady.

Hodnotitelé mají průběžně zaznamenávat vstupy, výstupy a relevantní výsledky a pravidelně o nich podávat zprávy ústředí na Ministerstvu vnitra.

Posuzování proudu výsledků způsobených daným zásahem není jednoduché. Vychází se při něm z celé řady předpokladů, které je nutné v průběhu vyhodnocování testovat. Tyto předpoklady se týkají délky trvání dopadu daného zásahu, pravděpodobnosti, že se zásah zaměřil na správné osoby/lokality, vztahu mezi předběžnými a konečnými výsledky apod.

---

¹² Investiční náklady se často vyjadřují jako roční odpisy v závislosti na stanovené životnosti, a ne jako celkové náklady na investiční položky na začátku projektu. Například pokud se pro účely zásahu postaví budova, jejíž očekávaná životnost je, řekněme, deset let, stavební náklady se vyjádří jako roční odpisy z celkových výdajů za deset let. Při ohodnocování investičních vstupů by se hodnotitelé měli obrátit na ústředí na Ministerstvu vnitra.

Modelový příklad v Tabulce 5.1 ukazuje, jaké typy celkových informací bude třeba zaznamenat pro účely CEA.

Tabulka 5.1: Modelový příklad výsledků CEA u zásahu namířeného proti krádežím a vykrádání automobilů

náklady (v librách) a výsledky	1 rok	2 rok	3 rok	4 rok	celkem
vstupní náklady					
A. počáteční náklady	55 000	0	0	0	55 000
<i>z toho:</i>					
veřejný sektor	45 000				45 000
jiné	10 000				10 000
B. průběžné náklady	10 000	11 000	12 000	0	33 000
<i>z toho:</i>					
veřejný sektor	9 000	9 000	9 000		27 000
jiné	1 000	2 000	3 000		6 000
celkové náklady (A+B)	65 000	11 000	12 000	0	88 000
výsledky					
(např. počet neuskutečněných deliktů)	100	150	140	50	440

Tabulka 5.1 zachycuje zásah, který se uskutečňuje po tři roky, přičemž všechny počáteční náklady se hradí v prvním roce jeho aplikace. Zásah končí po roce 3, ale jeho dopad na počet krádeží pokračuje i v roce 4. Poslední sloupec udává celkové náklady na zásah; počáteční a průběžné náklady jsou zde uvedeny zvlášť, stejně jako vstupy ze strany veřejného sektoru a jiné vstupy. Průměrné náklady na jednu neuskutečněnou krádež automobilu nebo vykradení automobilu představují u tohoto zásahu 200 liber (88 000 liber/440).

Modelový příklad v Tabulce 5.2 (viz níže) ukazuje CBA, pomocí níž se vypočítá kumulativní čistý ekonomický zisk ze stejného zásahu. V tomto případě je hodnota výsledků vyjádřena v penězích (výše zisku z jedné neuskutečněné krádeže automobilu nebo vykradení automobilu byla uměle stanovena na 300 liber), což umožňuje přímé srovnání nákladů a zisků. Poslední sloupec ukazuje, že celkové zisky převyšují celkové náklady, takže díky zásahu vzniká čistý ekonomický zisk. Poslední řádek ukazuje postupnou akumulaci tohoto čistého zisku. V roce 3 akumulované zisky převýšily akumulované náklady.

Tabulka 5.2: Modelový příklad závěrů CBA

náklady (v librách), výsledky a zisky (v librách)	1 rok	2 rok	3 rok	4 rok	celkem
A. počáteční náklady	55 000	0	0	0	55 000
B. průběžné náklady	10 000	11 000	12 000	0	33 000
celkové náklady (A+B)	65 000	11 000	12 000	0	88 000
výsledky	100	150	140	50	440
zisky	30 000	45 000	42 000	15 000	132 000
kumulativní čistý ekonomický zisk	(35 000)	(1 000)	29 000	44 000	44 000

Je třeba zdůraznit, že se zde jedná o vyhodnocení nákladů a zisků provedené po skončení zásahu (na konci roku 4). Tabulka tedy zaznamenává skutečné náklady a zisky.

Tato analýza ještě není úplná. Všechny náklady a zisky je třeba vyjádřit z hlediska jejich *reálné hodnoty*. To znamená, že je nutné vzít v potaz důsledky inflace za dané období. Je třeba zvolit základní rok. Pod podmínkou, že se v jednom základním roce vyjádří všechny náklady a zisky, lze jako základní rok použít kterýkoli rok, obvykle se však používá současný rok (v našem příkladu rok 4). Náklady a zisky, které vznikly ve všech přecházejících letech, je tedy třeba vyjádřit z hlediska současných cen. Postup je takový, že se nominální hodnoty nákladů a zisků vydělí změnami cenového indexu, např. indexu maloobchodních cen.

Analýza rizika, nejistoty a citlivosti

Riziko a nejistota jsou koncepty spojované spíše s odhadem než s vyhodnocením a označují relativní pravděpodobnost toho, že se jeden faktor nebo více faktorů nevyvine tak, jak se očekávalo. Avšak i vyhodnocení nákladů a zisků souvisejících se snižováním kriminality musí vzít v úvahu nejistotu spojenou s kalkulací nákladové efektivity. Finanční ohodnocení některých typů trestné činnosti představuje velmi náročný úkol, protože se vždy opírá o celou řadu neověřených předpokladů. Faktor nejistoty může být obsažen i v posuzování vstupních nákladů. Jedním z nejméně jistých aspektů naší analýzy bude předpokládaný kauzální vztah mezi vstupy a výsledky. Může existovat řada alternativních vysvětlení, které z hlediska kvantitativní logiky tohoto výzkumu nelze vyloučit.

Je-li zapotřebí, měla by se provést *analýza citlivosti*, která modifikací klíčových parametrů analýzy testuje spolehlivost výsledků (viz HM Treasury [Ministerstvo financí], 1997 – dodatek k Příloze 2, a Willis a Bower, ve fázi vzniku). Jedním z těchto parametrů je očekávaný rozsah pozorovatelných výsledků, který lze přisoudit danému zásahu. Různé předpoklady ohledně tohoto rozsahu povedou k celé škále odhadů výsledků a zisků namísto odhadu jediného (viz níže – Schéma 5.1). Míra pružnosti závěrů poskytuje vodítko ke

spolehlivosti zjištěných údajů. Stupeň odchylky parametrů užívaných v analýze citlivosti by měl vzít v úvahu zjištěnou statistickou odchylku.

Schéma 5.1: Jednoduchý příklad: analýza citlivosti

Mějme zásah, u něhož náklady činí 10 000 liber, a předpokládejme, že výsledky jsou ohodnoceny na 50 000 liber

celkový zisk (v librách)	procento dopadů, které lze přisoudit zásahu	zisk ze zásahu (v librách)	poměr zisků k nákladům
50 000	100%	50 000	5:1
50 000	60%	30 000	3:1
50 000	10%	5 000	0,5:1

Čistý ekonomický zisk se pohybuje mezi 40 000 liber (v případě, že se zásahu přisoudí všechny zaznamenané zisky) a -5 000 liber (v případě, že se zásahu přisoudí 10 procent zaznamenaných zisků).

Testování opakovatelnosti

V rámci CRP má být uskutečněna celá řada vývojových projektů s tím, že pokud uspějí z hlediska účinnosti a nákladové efektivity, budou zopakovány a rozšířeny. Hodnotitelé budou tedy muset v rámci analýzy nákladové efektivity posoudit opakovatelnost daného zásahu a specifikovat podmínky, za nichž by zásah měl být nákladově efektivní. Hodnotitelé stanoví, zda by rozšířený program měl šanci být stejně nákladově efektivní jako vývojový program, popř. jak a proč ne. Budou muset stanovit podmínky, za nichž by rozšíření bylo nákladově efektivní. Tyto údaje je třeba v maximální možné míře kvantifikovat.

Očekávané finanční důsledky opakování a/nebo rozšíření zásahů je třeba zahrnout do celkového ekonomického odhadu, který vychází z ekonomického vyhodnocení, avšak netvoří jeho součást.

Hlavním úkolem hodnotitelů je provést analýzu nákladové efektivity jakožto součást vyhodnocování zásahů v rámci CRP. Je však pravděpodobné, že vyhodnocování se bude mnohdy provádět v průběhu zásahu, a ne až po jeho skončení. Jelikož zásah bude pokračovat i po skončení vyhodnocování, mohou hodnotitelé dostat za úkol odhadnout budoucí vstupy a výsledky zásahu, tzn. provést ekonomický odhad nákladů a zisků. Několik základních metod používaných při ekonomickém odhadu je uvedeno v Příloze 2. Rozhodně se ovšem nejedná o vyčerpávající přehled dané problematiky. Pokud dostanou hodnotitelé za úkol připravit ekonomický odhad, měli by vycházet z Willis a Bower, 1999 (ve fázi vzniku).

Na tomto místě neuvádíme úplný přehled součástí ekonomického odhadu, upozorňujeme však alespoň na to, že takový odhad by u zásahu v rámci CRP nejspíše obsahoval posouzení:

- pravděpodobnosti toho, že se zdroje přesunou mimo cílovou skupinu/lokalitu (rozptyl nebo rozšiřování sítě)
- pravděpodobnosti toho, že se kvalita zásahu sníží rutinní aplikací, která zčásti postrádá původní intenzitu, zaměřenost nebo charismatické vedení
- důsledků vazeb s aktivitami mimo rámec CRP, které mohou buď způsobit prosté zvýšení dopadů, nebo představovat nutnou součást balíku opatření
- pravděpodobných úspor při rozšíření projektu (fixní náklady na jednotku budou pravděpodobně nižší než ve vývojovém projektu).

Důsledky rozšíření programu budou popsány podrobněji pro každou kategorii aktivity.

Zpráva o výsledcích analýzy

Pro každý typ zásahu v rámci CRP (např. lokální aktivita, zásahy zaměřené na děti, nápravné programy, atd.) obdrží hodnotitelé od ústředí na Ministerstvu vnitřní standardizované schéma, které uvádí, jaké údaje o vstupních zdrojích je třeba shromáždit. Jako proměnné bude zahrnovat všechny počáteční, průběžné a přičleněné zdroje. Tento standardizovaný formát zajistí jednotný způsob zaznamenávání dat u různých zásahů. Je nezbytné, aby hodnotitelé poskytli přesně definované a rozčleněné údaje o vstupech, výstupech a výsledcích. Absenci jakýchkoli informací budou muset hodnotitelé vysvětlit. Požadované údaje mají být co nejvíce rozčleněné proto, aby bylo možné na základě nezpracovaných údajů rekonstruovat kalkulace hodnotitelů. To bude klíčovou součástí srovnávací analýzy prováděné ústředím.

Hodnotitelé obdrží schémata v elektronické podobě, aby se maximálně usnadnilo jejich začlenění do centrální databáze nákladů. Od hodnotitelů se očekává, že budou schéma pro každý zásah vyplňovat průběžně. Periodicita podávání zpráv (měsíční, čtvrtletní, roční) bude patrně odlišná podle typu zásahu. To stanoví podrobnější směrnice pro každou kategorii aktivit.

Hodnotitelé by měli kriticky posoudit proměnné zahrnuté do schématu a ujistit se, že na jejich základě mohou vyplnit příslušnou tabulku. Pokud schéma neobsahuje nějaké proměnné, které hodnotitelé pokládají za významné, měli by o tom informovat ústředí na Ministerstvu vnitřní, jehož povinností bude zahrnout tyto údaje do příslušné tabulky.

Kromě zprávy o vstupních údajích musí hodnotitelé na Ministerstvo vnitřní podat také zprávu o nákladové efektivitě. Hodnotitelé by měli své zprávy o závěrech analýzy nákladové efektivity v rámci možností strukturovat tak, aby byly patrné jednotlivé kroky analýzy:

- kontext
- popis projektu, jeho mechanismy a cíle
- identifikace vstupů, výstupů, dopadů a výsledků

- kvantifikace vstupů, výstupů a výsledků
- finanční ohodnocení vstupů (náklady)
- výsledky analýzy nákladové efektivity
- závěry.

Výsledky kalkulací nákladové efektivity je třeba podat ve standardizované tabulce. Tu vytvoří ústředí na Ministerstvu vnitra zvlášť pro každý typ zásahů, a to s ohledem na odlišnou povahu každého zásahu. Tento formát bude také kompatibilní s navrženým formátem schémat, která hodnotitelé vyplní a odešlou na Ministerstvo vnitra, kde se provede centrální analýza nákladů a zisků.

Všechny předpoklady, o které se opírají kalkulace vstupních nákladů, uvedou hodnotitelé v příloze ke zprávě o nákladové efektivitě. Měli by je popsat tak podrobně, aby bylo možné na základě nezpracovaných údajů rekonstruovat příslušné kalkulace.

Metody a východiska analýzy nákladové efektivity by měly v nejvyšší možné míře odpovídat těm, které jsou nastíněny v tomto dokumentu. Hodnotitelé dostanou pro tento účel k dispozici účetní postupy. Ty jsou prozatím ve fázi vývoje, budou však pravděpodobně obsahovat standardizované způsoby finančního ohodnocování pro vstupy ze strany státních zaměstnanců a pro využívání budov/místností. Případné dodatečné předpoklady nebo změny je třeba jasně deklarovat a předem prodiskutovat s ústředím na Ministerstvu vnitra.

Příloha 1: Posuzování zisků

P1.1 Úvod

Úkolem ústředí na Ministerstvu vnitra je vyjádřit hodnotu výsledků v penězích. Cílem této přílohy je informovat hodnotitele o tom, jaké metody jsou vyvíjeny pro vyjádření finanční hodnoty hlavního očekávaného výsledku – snížení kriminality. Ústředí bude provádět také analýzy nepřímých zisků.

V současné době se pracuje na zvláštním dokumentu věnovaném nákladům na kriminalitu, který hodnotitelé pro informaci dostanou k dispozici. Tento dokument poskytne podrobnější údaje o metodách užívaných při odhadu průměrných nákladů na trestnou činnost a bude sloužit potřebám analýzy nákladů a zisků u zásahů v rámci CRP.

Společenské náklady na kriminalitu není nikdy možné odhadnout komplexně, protože je třeba vzít v úvahu velké množství přímých, nepřímých a přidružených důsledků kriminality, z nichž některé lze identifikovat, ale ne kvantifikovat nebo ohodnotit. Přesto se za relativně krátkou dobu podařilo shromáždit informace o nákladech na kriminalitu, a to ze širokého spektra zdrojů uvnitř i vně Ministerstva vnitra. Těmito zdroji jsou:

- Přehled kriminality ve Velké Británii (British Crime Survey)
- Vzorec financování policie, Ministerstvo vnitra (Home Office Police Funding Formula)
- Model oběhu kapitálu a nákladů v trestněprávním systému, Ministerstvo vnitra (Home Office Flows and Costs model of the CJS)
- Průzkum kriminality v obchodních vztazích (Commercial Victimization Survey)
- Asociace britských pojišťoven (Association of British Insurers)
- Laboratoř dopravních výzkumů (Transport Research Laboratory, výzkum pro DETR)
- Národní asociace služeb pro podporu obětí (National Association of Victim Support Services)
- Stručná statistická ročenka (Annual Abstract of Statistics).

Následující odstavce stručně popisují metodické problémy související s odhadováním nákladů na kriminalitu.

P1.2 Kdo nese náklady na kriminalitu?

Jeden způsob kategorizace nákladů na kriminalitu, z praktického hlediska užitečný, vychází z toho, kdo náklady nese; oběti, potenciální oběti, trestněprávní systém a ostatní.

Oběti

Pro jednotlivé oběti vyvstávají dvě hlavní kategorie nákladů; přímé finanční náklady a bolest a utrpení způsobené trestným činem. Kromě finanční hodnoty ukradeného, zničeného a poškozeného majetku mohou obětem vzniknout náklady na léčení a neplacené volno způsobené zraněním nebo psychickou újmou v důsledku násilného trestného činu.

Bolest a utrpení představují pro oběť snížení kvality života nádavkem k finančním nákladům. Existují různé metody odhadu těchto nákladů. Například ve Spojených státech se odhad obvykle zakládá na průměrných soudních odškodněních obětem.¹³

Stejný trestný čin nemusí nutně způsobit všem obětem stejné náklady. Někdy je třeba náklady na kriminalitu zachytit jemněji, s přihlédnutím k individuálním okolnostem. Útok na starší osobu může mít větší dopad na ni i na komunitu než podobný útok na mladou dospělou osobu. Trestné činy spáchané na malých dětech a starších lidech, zranitelnějších členech společnosti, také mívají větší dopad na vnímané riziko kriminality.

Potenciální oběti

Část nákladů na kriminalitu připadne celé společnosti, nebo přesněji řečeno potenciálním obětem. Potenciální oběti se uchylují k preventivním akcím (např. vozí děti do školy autem nebo nechodí ven po setmění) a/nebo k obranným opatřením (např. instalují poplašná zařízení), aby snížily nebezpečí viktimizace. Kromě toho platí pojistné, aby zmírnily důsledky viktimizace.

Pojistné plnění vyplácené obětem kriminality představuje *přesun* prostředků od ostatních pojištěnců k obětem, který neznamena žádné zvláštní náklady. Skutečné náklady na kriminalitu jsou administrativní náklady pojišťoven, které také platí pojištěnci (potenciální oběti).

Ani výdaje na snížení rizika viktimizace, ani výdaje na zmírnění důsledků viktimizace nemohou eliminovat snížení kvality života v důsledku kriminality. Snížení kvality života se projevuje zvýšením strachu ze zločinnosti, nedůvěrou, ztrátou potěšení z práce i volného času, sníženou svobodou pohybu a mnoha dalšími způsoby.

Břímě snížené kvality života pochopitelně dopadá i na samotné oběti, a to neúměrně. Strach oběti z budoucí viktimizace se po trestném činu nejspíš zvýší a může mít za následek rozšíření preventivních opatření a zvýšení výdajů na sebeobranu, a také celkové snížení kvality života (oběť se např. necítí doma v bezpečí). Potenciální oběti, které jsou v přímém styku s oběťmi nebo v jejich těsné blízkosti, budou také ostřeji pociťovat strach z toho, že se samy mohou stát oběťmi.

---

¹³ Viz Miller et al. (1996).

Trestněprávní systém

Skrze trestněprávní systém způsobuje kriminalita výdaje daňovým poplatníkům. Ty zahrnují náklady na prevenci kriminality; náklady před odsouzením zahrnující veškeré náklady na policejní vyšetřování, žaloby¹⁴, náklady pro Korunní prokuraturu (Crown Prosecution Service; tj. soudní výlohy); a náklady po odsouzení pro vězeňství a probaci, instituce pro mladistvé delikventy atd.

Ostatní

Náklady na kriminalitu postihují v různé míře také státní pokladnu kvůli ušlým ziskům z daní, zaměstnavatele obětí kvůli placenému volnu viktimizovaných zaměstnanců, služby pro podporu obětí, zdravotnictví a školství.

Tabulka P1 (viz níže) obsahuje ilustrativní příklady odhadnutých průměrných nákladů (v cenách z roku 1996) u tří typů trestných činů. Jedná se pouze o prvotní odhady, jelikož jsou neúplné a zčásti vycházejí ze spekulativních předpokladů.

Tabulka P1: Přehled odhadnutých průměrných nákladů na vybrané trestné činy

druh trestného činu	průměrné náklady pro:				průměrné náklady na trestný čin (v librách)
	oběť (v librách)	potenciální oběť (v librách)	trestněprávní systém (v librách)	ostatní (v librách)	
vloupání					
do domácnosti	1 000	800	500	30	2 300
do firmy	500	2 700	500	0	3 800
krádež nebo vykradení automobilu	500	300	200	30	1 100

Modifikace těchto odhadů

Pokud hodnotitelé chtějí provést u svých zásahů analýzu nákladů a zisků, měli by tyto průměrné náklady na kriminalitu kriticky posoudit a určit, zda představují adekvátní míru nákladů na trestné činy, proti kterým se zaměřuje jejich specifická aktivita. Pokud hodnotitelé dospějí k závěru, že tyto odhady nepřesně odrážejí náklady na trestné činy, proti nimž se zaměřují jejich specifické zásahy, a pokud je možné shromáždit informace o nákladech na kriminalitu, pak ve spolupráci s ústředím na Ministerstvu vnitra tyto odhady modifikují nebo

¹⁴ Včetně nákladů na (a pro) podezřelé/obviněné nevinné osoby v průběhu vyšetřování.

vytvoří nové. Důvody pro změny standardizovaných odhadů i všechny předpoklady a kalkulace je třeba explicitně uvést.

P1.3 Problematika posuzování

Posuzování zisků, které lze obtížně ohodnotit

Ekonomové obvykle ohodnocují zdroje nebo prováděné aktivity podle jejich ceny obvyklé. Cena obvyklá (ekonomické náklady) využití zdroje představuje hodnotu jeho druhého nejhodnotnějšího možného využití. Některé ekonomické náklady na kriminalitu lze ohodnotit podle zaznamenaných tržních cen. Například náklady na rozbité okno je možné odhadnout tak, že zjistíme tržní hodnotu jeho výměny. Avšak obtížněji se ohodnocují dopady jako snížení kvality života nebo dopad kriminality na emoce obětí.

Byla vyvinuta celá řada metod na posuzování zboží a služeb, které nejsou předmětem tržní směny. Vycházejí buď z toho, kolik jsou lidé ochotni zaplatit (willingness to pay, WTP) za určité netržní služby a výstupy, nebo z toho, nakolik jsou ochotni vyhnout se specifikovaným výsledkům (willingness to avoid, WTA). WTP a WTA je možné odhadnout na základě „zjevných,, nebo „deklarovaných,, preferencí. Ke zjevným preferencím lze dospět analýzou skutečných výdajů, podle nichž je možné odhadnout, kolik jsou lidé připraveni zaplatit za snížení rizika nežádoucího výsledku. Například ekonomické ocenění nákladů na úrazy ve veřejné dopravě by se zaměřilo na posouzení toho, kolik jsou pasažéři ochotni připlatit za jízdné, pokud by to znamenalo zlepšení bezpečnostních podmínek a následné snížení rizika úrazu o daný stupeň. Tak lze dospět k odhadu vnímané hodnoty toho, že nevznikne riziko úrazu, a tedy ani úraz samotný.

K deklarovaným preferencím lze dospět přímým dotazováním u vzorku populace na to, kolik jsou připraveni zaplatit za snížení rizika určitého výsledku o daný stupeň. Otevřené diskuse s cílovými skupinami obětí a potenciálních obětí mohou poskytnout cenné informace o nepřímých nákladech na kriminalitu včetně strachu z kriminality.

Problémy s užíváním průměrných nákladů

Průměrné náklady jsou pro odhad finanční hodnoty mnoha zásahů nesmírně užitečné. Je však třeba s nimi zacházet obezřetně, protože:

- některé dopady kriminality nelze adekvátně ohodnotit. Například srovnání průměrných nákladů na vloupání do domácností a do firem může být matoucí, pokud nelze odhadnout strach z kriminality, jelikož vloupání do domácnosti může mít mnohem větší dopad na strach z kriminality než vloupání do firmy
- mohou zakrývat rozdíly v nákladech na stejný trestný čin u různých sociálních, ekonomických nebo geografických skupin. Pokud se zásah zaměřuje na trestné činy proti určité skupině, může být nutné průměrné náklady zpřesnit

- zásah se nemusí zaměřovat na „průměrný,, trestný čin. Například do kategorie trestné činnosti zaměřené na automobily (car crime) spadají krádeže vozidel i vykrádání vozidel. Zásah namířený především nebo pouze proti krádežím vozidel může vést k větším ziskům na jeden neuskutečněný trestný čin než zásah namířený proti vykrádání vozidel.

Přesuny plateb

Při odhadu nákladů na kriminalitu je třeba rozlišovat mezi zdroji, které pro společnost mizí, a zdroji, které se prostě přesunuly od jednoho člena společnosti k jinému. Pokud se jedna strana účastní přesunu nedobrovolně (např. oběť krádeže nebo vloupání), lze říci, že ukradený majetek mizí z „legální společnosti,, – majetek se přesunuje do ilegální ekonomiky, a pokládá se tedy za součást nákladů na kriminalitu.

Jiným příkladem přesunu hodnoty je pojistné plnění jakožto odškodnění obětem. V tomto případě se jedná o přesun od ostatních pojištěnců k obětem, který přerozděluje náklady na kriminalitu, avšak nesnižuje je. Naproti tomu zdroje použité pro vyřizování pojistných smluv a nároků představují pro společnost ekonomické náklady, který se rovná druhému nejlepšímu možnému využití těchto zdrojů.

Vztah mezi snížením kriminality a snížením nákladů na kriminalitu

Představuje snížení kriminality skutečnou úsporu? Například snížení počtu trestných činů může snížit úhrnné náklady obětí, avšak neznamená automatické snížení výdajů trestněprávního systému. Za předpokladu, že příliv pachatelů je velký, může počet usvědčených pachatelů uvnitř systému zůstat stejný i při relativně výrazném snížení kriminality. I v tomto případě však vzniknou skutečné ekonomické úspory. Snížení kriminality totiž umožní *potenciální* snížení výdajů na trestněprávní systém, nebo přesun zdrojů do jiné oblasti, což by jinak nebylo možné.

Je však třeba rozlišovat mezi peněžními a nepeněžními zisky. Finanční ohodnocení aspektů kriminality jako bolest a utrpení tvoří sice součást odhadu celkových nákladů a zisků, ale nezahrnuje přímé platby lidem, *kteří by se jinak stali oběťmi* kriminality. Ačkoliv těmto lidem nevznikne přímý finanční užitek, nebyli postiženi finančními a nefinančními náklady na kriminalitu, což pro ně představuje hodnotu.

Příloha 2: Diskontace a analýza rizik

P2.1 Diskontace

Pokud chceme stanovit hodnotu budoucích nákladů a zisků, musíme je diskontovat. Diskontace vyjadřuje fakt, že je výhodnější mít daný zdroj k dispozici nyní než někdy v budoucnu a že je výhodnější, když se daný náklad nemusí uhradit nyní, ale až později. Tato preference vychází z existence pozitivní úrokové sazby, která způsobuje, že 1 libra nyní má větší cenu než 1 libra v budoucnu. Diskontace tedy převádí budoucí náklady a zisky na jejich současnou hodnotu.

Standardní reálná diskontní sazba, kterou v současné době používají vládní orgány, je 6%. V rámci diskontace se budoucí náklady a zisky vynásobí diskontním faktorem (D_n), takže při diskontní sazbě s je současná hodnota (v roce 0) platby ve výši 1 libry hrazené uprostřed roku n , diskontní sazba (s) je dána:

$$D_n = 1 / (1 + s)^n$$

Například současná hodnota (řekněme v roce 0) nákladů ve výši 10 000 liber hrazených v roce 3 je:

$$10\,000 \text{ liber} / (1,06)^3 = 8\,396 \text{ liber}$$

Použijeme-li příklad z Tabulky 5.2 v hlavním textu, ve kterém se vyhodnocení provádí na konci roku 4, avšak chceme-li do něj zahrnout i odhad budoucích očekávaných nákladů a zisků pro následující čtyři roky, musíme vypočítat současnou čistou hodnotu nákladů a zisků, které mají podle našeho odhadu vzniknout.

očekávané náklady a zisky (v librách)	5 rok	6 rok	7 rok	8 rok	celkem
náklady (skutečné)	15 000	11 000	12 000	0	38 000
náklady (současná hodnota)	14 151	9 790	10 075	0	34 016
zisky (skutečné)	20 000	25 000	15 000	5 000	65 000
zisky (současná hodnota)	18 870	22 250	12 590	3 960	57 670

Současná hodnota (v roce 4) celkových nákladů činí 34 016 liber a současná hodnota celkových zisků činí 57 670 liber. *Současný čistý ekonomický zisk* (zisky-náklady) tedy činí 23 654 libry. Všimněme si, že zisky budou diskontovány více, jelikož v průběhu zásahu vznikají až po nákladech.

Očekávané náklady a zisky je třeba vyjádřit v základním roce (první rok zásahu). To je zvlášť důležité v případě, že se srovnávají alternativní podoby zásahů, které začínají v různou dobu a/nebo mají odlišnou délku trvání. Očekávané náklady a zisky se u obou zásahů obvykle diskontují vzhledem k počátku dřívějšího zásahu.

P2.2 Analýza rizik a analýza citlivosti

Riziko vyjadřuje možnost, že vznikne víc než jeden výsledek. Rozsah rizika a nejistoty je třeba zaznamenat a podle možností kvantifikovat a ohodnotit. V rámci odhadu proveditelnosti zásahů spočívají rizika v plánování budoucích nákladů, výdajů a výstupů i v předpokladu, že všechny ostatní vlivy zůstanou beze změny nebo se budou měnit nějakým předvídatelným způsobem.

Nejužitečnější technika podchycení rizika je *analýza citlivosti*. V jejím rámci se systematicky zvažují alternativní výsledky, a to modifikací předpokladů a vnějších vlivů a někdy i posouzením pravděpodobnosti vzniku každé alternativy. Směrnice Ministerstva financí – Zelená kniha (Treasury Guidance – Green Book) doporučují používat tabulku rizik, která by obsahovala všechny nejistoty a rizika, jež mají vliv na daný projekt. Významná rizika je třeba kvantifikovat, ostatní vyjádřit z kvalitativního hlediska.

Pro detailnější rozbor analýzy rizik a citlivosti při odhadu viz Směrnice Ministerstva financí (Treasury Guidance), (1997) „*Appraisal and Evaluation in Central Government: The Green Book*„ a „*Guidance on policy development in the Criminal Justice System: Economic appraisal and evaluation*„, RDS, Ministerstvo vnitra (Home Office) (ve fázi vzniku).

Literatura

Association of British Insurers (1998) „*Statistical Bulletin.*„ London: ABI.

Barr, R. a Pease, K. (1990) „*Crime placement, displacement and deflection.*„ V Tonry, M. a Morris, N. (eds.) *Crime and Justice: A Review of Research*, sv. 12. Chicago: University of Chicago Press.

Brown, B. (1995) „*CCTV in Town Centres: Three Case Studies.*„ Crime Detection and Prevention Series Paper 68. London: Home Office.

Chapman, T. a Hough, M. (1998) „Evidence Based Practice: A Guide to Effective Practice.,, Furniss, M. J. (ed.), pro Královský probační úřad (HM Inspectorate of Probation). London: Home Office.

Clarke, R. V. a Weisburd, D. T. (1994) „*Diffusion of Crime Control Benefits: Observations on the Reverse of Displacement.*„ V Crime Prevention Studies 2. Monsey, NY: Criminal Justice Press.

Ekblom, P. a Pease, K. (1995) „*Evaluating Crime Prevention.*„ V Tonry, M. a Farrington, D. (eds.) *Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention*, Crime and Justice: A Review of Research, sv. 19. London a Chicago: University of Chicago Press.

Ekblom, P., Law, H., a Sutton, M., spolupracovali Crisp, P. a Wiggins, R. (1996) „Safer Cities and Domestic Burglary.,, Home Office Research Study č. 164. London: Home Office.

Ekblom, P. (1998) „*Situational Crime Prevention: Effectiveness of Local Initiatives.*„ V Goldblatt, P. a Lewis, C. (eds.) Home Office Research Study č. 187. London: Home Office.

Goldblatt, P. a Lewis, C. (eds.) (1998) „*Reducing Offending: An assessment of research evidence on ways of dealing with offending behaviour.*„ Vedl Nuttall, C. Home Office Research Study č. 187. London: Home Office.

Greenwood, P. W., Model, K. E., Rydell, C. P. a Chiesa, J. (1996) „*Diverting Children from a Life of Crime: Measuring Costs and Benefits.*„ Santa Monica, CA: RAND.

HM Treasury (1997) „*Appraisal and Evaluation in Central Government: The Green Book.*„ Treasury Guidance. London: HM Stationery Office.

Hough, M. a Tilley, N. (1998) „*Auditing Crime and Disorder: Guidance for Local Partnerships.*„ Police Research Group Crime Detection and Prevention Series, Paper 91. London: Home Office.

Jones-Lee, M., Loomes, G., O'Reilly, D. a Philips, P. (1993) „*The value of preventing non-fatal road injuries: Findings of a willingness-to-pay national sample survey.*„ Transport Research Laboratory Contractor Report 330. TRL: Crowthorne.

- Karoly, L. A., Greenwood, P. W., Everingham, S. S., Hoube, J., Kilburn, M. R., Rydell, C. P., Sanders, M. a Chiesa, J.** (1998) „*Investing in Our Children: What we know and don't know about the costs and benefits of early childhood interventions.*„ Santa Monica, CA: RAND.
- Lloyd, C., Mair, G. a Hough, M.** (1994) „*Explaining Reconviction Rates: A critical analysis.*„ Home Office Research Study č. 136. London: HMSO.
- Miller, T., Cohen, M. A. a Wiersema, B.** (1996) „Victim Costs and Consequences: A New Look.,„ National Institute of Justice Research Report. NIJ: Washington D. C.
- Mirrlees-Black, C. a Ross, A.** (1995) „Crime against retail and manufacturing premises: findings from the 1994 Commercial Victimization Survey.,„ Home Office Research Study č. 146. London: Home Office.
- Mirrlees-Black, C., Budd, T., Partridge, S. a Mayhew, P.** (1998) „The 1998 British Crime Survey.,„ Home Office Statistical Bulletin 21/98. London: Home Office.
- National Association of Victim Support Schemes** (1997) „*Annual Report 1997.*„ London: Victim Support.
- Office for National Statistics** „*Annual Abstract of Statistics.*„ (1998). London: HMSO.
- Painter, K. a Farrington, D. P.** (1999) „Improved Street Lighting: Crime Reducing Effects and Cost-Benefit Analyses.,„ Security Journal (v tisku).
- Pease, K.** (1998) „*Changing the Context of Crime Prevention.*„ V Goldblatt, P. a Lewis, C. (eds.) Home Office Research Study č. 187. London: Home Office.
- Schweinhart, L. J., Barnes, H. V. a Weikart, D. P.** (1993) „*Significant Benefits: The High/Scope Perry Preschool Study Through Age 27.*„ (Monograph of the High/Scope Educational Research Foundation, 10). Ypsilanti, Mich.: High/Scope Press.
- Sherman, L. W. et al.** (1997) „*Preventing Crime: What Works, What Doesn't, What's Promising.*„ Office of Justice Programs Research Report. Washington D. C.: U. S. Department of Justice.
- Stockdale, J., Whitehead, C. a Gresham, P.** (1999 – v tisku) „*Applying Economic Evaluation to Policing Activity.*„ Police Research Series Paper 103. London: Home Office.
- Utting, D.** (1996) „*Reducing Criminality among Young People: A Sample of Relevant Programmes in the United Kingdom.*„ Home Office Research Study č. 161. London: Home Office.
- Welsh, B. C. a Farrington, D. P.** (1998) „*Assessing the Effectiveness and Economic Benefits of an Integrated Developmental and Situational Crime Prevention Programme.*„ V Psychology, Crime and Law, roč. 4, str. 281-308.

Welsh, B. a Farrington, D. (v tisku – 1999) „*Value for Money? A Review of the Costs and Benefits of Situational Crime Prevention.*“, *British Journal of Criminology*, roč. 39, str. 345-368.

[**Welsh, B. a Farrington, D.** (v tisku) „*Monetary Costs and Benefits of Crime Prevention Programs.*“, Studie pro: *Crime and Justice: A Review of Research*, sv. 25. Michael Tonry (ed.), Chicago: Chicago University Press.]

[**Willis, C. a Bower, C.** (ve fázi vzniku) „*Guidance on policy development in the Criminal Justice System: Economic appraisal and evaluation.*“, Interní směrnice, Research, Development and Statistics Directorate. Home Office.]

PROGRAM SNIŽOVÁNÍ KRIMINALITY
Analýza nákladů a zisků: směrnice pro hodnotitele

Autoři: Sanjay Dhiri
Sam Brand

Vydavatel : Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Určeno : Pro odbornou veřejnost

Tiskárna : Vydavatelství KUFR
František Kurzweil
Naskové 3, Praha 5

Dáno do tisku :září 2002

Vydání : první

Náklad : 150 výtisků

www.kriminologie.cz

ISBN 80-7338-004-8